

Imunizacija odraslih osoba

Mr sci med dr Nataša Trifunović

Specijalista porodične/obiteljske medicine

Dr Almedina Čustović

Specijalizant porodične/obiteljske medicine

Imunizacija je jedna od najznačajnijih javnozdravstvenih mjera i smatra se jednim od najvećih medicinskih dostignuća 20. vijeka a smatra se jednom od najisplativijih zdravstvenih investicija i trebala bi biti dostupna cijeloj svjetskoj populaciji obzirom da se radi o mjeri koja ima jasno definirane ciljne populacione skupine i dokazano je učinkovita.

Vakcinacija predstavlja umjetni, aktivni način sticanja otpornosti organizma protiv određenih uzročnika a provodi se unošenjem antigena uzročnika u organizam s ciljem sticanja antitijela koja će pri eventualnom kontaktu uzročnika sa organizmom spriječiti nastanak bolesti.

Benefiti vakcinacije i štetni efekat promocije antivakcinalnih ideja

Programi masovnog cijepljenja stanovništva, predstavljaju značajnu intervenciju koja je dovela do kontrole zaraznih bolesti za koje postoji dostupno cjepivo, a mnoge od tih bolesti su upravo ovom mjerom potpuno iskorjenjene na određenim područjima. Svjetska zdravstvena organizacija je 1980. godine proglasila potpunu iskorjenjenost velikih boginja, obzirom da je posljednji slučaj zabilježen 1978. godine. Kao sljedeća mjera planirana je potpuna eradikacija poliomijelitisa i difterije na globalnom nivou, a u Evropi je eradikacija ovog oboljenja postignuta. Ono što zabrinjava je postojanje antivakcinalnih zagovaračkih ideja, koje su zajedno sa migracijama stanovništva i ratnim dejstvima dovele do pada kolektivnog imuniteta tokom posljednjih godina.

Nacionalni programi vakcinacije imaju za cilj individualnu zaštitu, a adekvatnom i dosljednom primjenom postiže se i kolektivni imunitet tj. imunitet društvene zajednice, obzirom da transmisija bolesti koju karakteriše prenos uzročnika sa čovjeka na čovjeka, može biti potpuno prekinuta ukoliko je postignut dovoljan obuhvat cijepljenja unutar jedne populacije.

Vakcinacija osoba odrasle dobi - koga i kada vakcinisati?

Vakcinacija odraslih osoba zakonom je definisana i daje tačne smjernice protiv kojih oboljenja je potrebno vakcinisati osobe u odrasloj dobi a na osnovu izloženosti faktorima rizika (u slučajevima profesionalne izloženosti, postojanja određenih medicinskih stanja, putovanja u rizična područja i prema epidemiološkim indikacijama).

U ovu grupu cjepiva (vakcina) spadaju :

- vakcina protiv tetanusa
- vakcina protiv hepatitisa B
- vakcina protiv bjesnila
- vakcina protiv žute groznice
- vakcina protiv kolere
- vakcina protiv trbušnog tifusa
- vakcina protiv krpeljnog meningoencefalitisa
- vakcina protiv meningokokne bolesti
- vakcina protiv pneumokokne bolesti
- vakcina protiv sezonske gripe

Neke od vakcina nisu dostupne na teritoriji Bosne i Hercegovine (poput vakcine protiv humanog papiloma virusa - HPV, vakcina protiv vodenih ospica (varičela), vakcina protiv rotavirusa (uzročnik gastroenteritisa), ali je preporuka da se uvrste u nacionalne programe vakcinacije određenih rizičnih populacionih grupa, kako bi se spriječila pojava oboljenja koja za osobe koje pripadaju osjetljivim skupinama stanovništva predstavljaju rizik za nastanak ozbiljnih posljedica.

Uloga ljekara porodične/obiteljske medicine u provođenju vakcinacije odraslih osoba

Uloga ljekara porodične/obiteljske medicine u vakcinaciji odraslih osoba je veoma značajna, obzirom da su obiteljski liječnici upravo u stalnom, kontinuiranom kontaktu sa ovom populacionom grupom, a posebno sa vulnerabilnim skupinama stanovništva.

Upravo kontinuitet zdravstvene njege, koji karakteriše ovu kliničku disciplinu, omogućava nadzor, savjetovanje o sprovođenju i samo sprovođenje vakcinacije za ovu populaciju, ali i bolje uslove za uspješnu edukaciju stanovništva, obzirom da se kroz kontinuitet zdravstvene njege razvija povjerenje i bolja suradljivost između ljekara i pacijenta odnosno korisnika zdravstvenih usluga.

Uloga ljekar porodične/obiteljske medicine jeste:

- edukacija stanovništva registrovanih u timovima porodične/obiteljske medicine
- aktivnosti u zajednici koje imaju za cilj prenošenje ispravnih i stručno utemeljenih informacija o benefitima vakcinacije
- motiviranje stanovništva za cjepljenje protiv sezonske gripe
- savjetovanje stanovništva o cjepljenju i pružanje odgovora na specifična pitanja vezana za vakcinaciju
- provođenje vakcinacije pravovremeno kako bi se postigao najbolji efekat i učinkovitost programa vakcinacije
- informisanje stanovništva o početku programa vakcinacije, dostupnosti vakcina kao i vakcinacionim punktovima
- obezbjeđivanje baze podataka - osoba koje su u riziku i kod kojih postoji indikacija za vakcinaciju
- evidentiranje stope provedene vakcinacije

Literatura

1. Adult Immunization Schedule by Vaccine and Age Group | CDC [Internet]. Cdc.gov. 2020 [cited 6 February 2020]. Available from: <https://www.cdc.gov/vaccines/schedules/hcp/imz/adult.html>
2. de Gomerso E, Del Giudice G, Doherty T. Challenges in adult vaccination. *Annals of Medicine*. 2018;50(3):181-192.
3. Labura B. Cijepljenje prema proširenom programu. U: Bralić I, ur. Cijepljenje i cjepiva. Zagreb: Medicinska naklada; 2017. str. 174-218.
4. Blank P, Schwenkglens M, Szucs TD. The impact of European vaccination policies on seasonal influenza vaccination coverage rates in the elderly. *Human Vaccines & Immunotherapeutics*. 2012;8 (3):328-35
5. World Health Organization. Global Vaccine Action Plan 2011–2020. Available from: http://www.who.int/immunization/global_vaccine_action_plan/GVAP_doc_2011_2020/en/. Accessed on 01 Aug 2017.
6. Bridges CB, Hurley LP, Williams WW, et al. Meeting the challenges of immunizing adults. *Am J Prev Med*. 2015;49:S455–S464.
7. Evropska definicija opće prakse/porodične medicine. Wonca Europe, 2011. dostupno na: <https://www.familymedicine.ba/WONCA.pdf>
8. Centre for Disease Control and Prevention (CDC). Recommended Adult Immunization Schedule for ages 19 years or older, United States, 2020. Available from: <https://www.cdc.gov/vaccines/schedules/hcp/imz/adult.html>. Accessed on 06 Feb 2020.